

12.9.2011

Lausunto harmaan talouden tilasta ja torjunnasta

HEL 2011-001564 T 02 02 01

Rakennusalalle voidaan luoda läpinäkyvyyttä ja uskottavuutta tekemällä laajaa yhteistyötä eri tahojen kanssa, joista merkittävimmät ovat verottaja ja rakennusteollisuus. Pelkästään rakennuttajien toimin rakennusalan talousrikollisuutta ei pystytä kitkemään. Harmaa talous liittyy usein rakennusliikkeiden tekemiin alihankintaketjuihin ja niin ollen rakennusliikkeet ovat avainasemassa myös sen torjunnassa. Harmaan talouden kitkemiseksi pitäisi luoda järjestelmiä, joita käyttämällä verottaja pääsee suoraan rakennusliikkeiden tietoihin mm. yrityksen henkilöstöstä. Lisäksi sanktioiden pitäisi kohdistua rikkomuksen tekijöihin ts. yrityksiin, jotka ovat käyttäneet harmaata työvoimaa.

Toimenpiteitä voidaan tehostaa mm. asettamalla osapuolille ehdottomat vaatimukset talousrikollisuuden torjunnassa, sanktioimalla laiminlyönnit ja puuttumalla laiminlyönnteihin välittömästi ja tehokkaasti.

Asuntotuotantotoimisto on ottanut käyttöönsä laajempia menettelytapoja taloudellisen rikollisuuden torjumiseksi, kuin tilaajavastuulaki tai kaupungin omat ohjeet ovat edellyttäneet. Näitä ovat urakoiden ketjuttamisen rajoittaminen ja sopimuksen vastaiseen ketjuttamiseen liittyvät sanktiot, vaatimus urakkasuhteiden kuvaamisesta ns. sukupuun avulla, henkilötunnisteiden valvonta ja tunnisteisiin liittyvien puutteiden sanktiointi ja urakkasopimuksista ilmoittaminen veroviranomaiselle sekä tilaajavastuulain mukaisten dokumenttien tarkistus myös alihankintaketjujen osalta.

Asuntotuotantotoimiston arvion mukaan laittoman työvoiman käyttö heikentää merkittävästi myös työturvallisuutta, koska työntekijöitä ei voida perehdyttää työmaahan asianmukaisesti esimerkiksi kieliongelmiä takia. Puutteellinen perehdyttäminen heikentää myös laatua.

12.9.2011

Suomessa toimivan yrityksen tulee toimia täällä voimassa olevien säännösten mukaisesti, ja ulkomaisen työvoiman käytössä on noudatettava Suomessa voimassa olevia säännöksiä ja työehtosopimuksia palkkauksen, verotuksen ja sosiaaliturvan suhteen.

Tilaajavastuulaki velvoittaa rakennusurakoiden ja vuokratyövoiman tilaajaa varmistamaan mm., että sopijakumppanit ovat maksaneet veronsa ja työntekijöidensä eläkevakuutusmaksut. Vaikka yhteiskunnallisten veloitteiden täyttämistä valvotaan tilaajavastuulain mukaisesti, se ei ole yleisen käsityksen mukaan onnistunut lopettamaan harmaata taloutta.

Vuoden 2011 huhtikuussa rakennusalalla astui voimaan ns. käännetty arvonnisäverojärjestelmä. Järjestelmän kokonaisvaikutuksista talousrikollisuuteen ei tässä vaiheessa ole vielä paljon kokemusta.

Tämän vuoden syyskuun alussa on ollut tarkoitus tulla voimaan Rakennusliiton ja Rakennusteollisuus RT:n sopima suositus menettelystä, jolloin ulkomainen työntekijä hakee maistraatista suomalaisen sosiaaliturvatunnuksen, josta syntymäaika merkitään kuvalliseen tunnisteeseen. Työmaan työntekijälistaan merkitään henkilötunnus kokonaisuudessaan, jolloin voidaan varmistua, että suomalainen henkilötunnus on haettu ja tiedot löytyvät viranomaisten rekistereistä. Havaintojemme mukaan tätä suositusta ei ole käytännössä ainakaan kaikilta osin noudatettu.

Valmisteluvaiheessa olevassa, todennäköisesti vuonna 2012 voimaan tulevan lainsäädännön perusteella työntekijöiden veronumero tulee pakolliseksi.

Veronumerouudistuksella on merkitystä vain, jos tunnistekortteja käytetään ja käyttöä valvotaan. Asuntotuotantotoimisto on sanktioinut tunnistekorttien puuttumisen ja on tehnyt tarkastusiskuja työmaille joiden yhteydessä on tarkastettu tunnistekorttien käyttö, työmaan henkilöluettelo ja urakoitsijaluettelo.

Asuntotuotantotoimisto rajoittaa ja valvoo urakoiden ketjuttamista ja vaatii tilaajavastuulain mukaiset selvitykset myös alurakoitsijoista ja ilmoittaa tehdyistä urakkasopimuksista veroviranomaiselle neljännesvuosittain.

Asuntotuotantotoimisto on liittänyt ottamiinsa harmaan talouden torjuntatoimiin seuraavat sanktiot: sopimuksen vastaisesta urakoiden ketjuttamisesta seuraa 0,1 %:n sopimussakko urakkasummasta kultakin työpäivältä, jolloin työmaalla on toiminut sopimuksen vastaisesti ketjutettu urakoitsija. Myös henkilötunnisteiden puutteisiin on liitetty 500 euron sakko puuttuvaa tunnistetta kohden.

12.9.2011

Asuntotuotantotoimisto tekee alan järjestöjen kanssa yhteistyötä harmaan talouden kitkemiseksi ja näkee tärkeänä, että myös ARA:n rahoitusehtoihin otetaan ehdot harmaan talouden torjumiseksi ja on tehnyt asiasta aloitteen ARA:lle.

Lisätiedot

Risto Mykkänen, rakennuttamisjohtaja, puhelin: 310 32312
risto.mykkanen(a)att.hel.fi

Helsingin kaupungin asuntotuotantotoimisto

Sisko Marjamaa
toimitusjohtaja